

53. Perjantaina 8 päivänä syyskuuta 1995

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

- 1) Lakivaliokunnan täydennysvaali 1226

Lähetekeskustelu

- 2) Lakialoite laiksi rintamasotilastun-
nuksesta ”

Lakialoite 19/1995 vp (Puisto ym.)

- 3) Lakialoite laeiksi lasten kotihoidon
tuesta annetun lain 2 §:n ja kunnallisten
viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain
1 §:n muuttamisesta 1232

Lakialoite 20/1995 vp (Jääskeläinen ym.)

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
S-L. Anttila.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aaltonen, Alaranta, Dromberg, Helle,
Hurskainen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa,
Joenpalo, Juhantalo, Kanerva, Kantalainen,
Karhunen, Karpio, Knaapi, Koskinen M., Laak-
sonen, Laitinen, Leppänen J., Luhtanen, Ojala
A., Ojala O., Pesälä, Pietikäinen M., Pykäläinen,
Rinne, Räsänen, Soininvaara, Törnqvist, Vete-
läinen ja Viitamies.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi ed. Viitamies, virkatehtä-
vien vuoksi ed. Isohookana-Asunmaa sekä yksi-
tyisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Hyssälä,
Joenpalo, Juhantalo, Kanerva, Kantalainen,
Karpio, Knaapi, M. Koskinen, Laaksonen, J.
Leppänen, Pesälä ja Soininvaara.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tä-
nään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset
n:ot 73—76.

Eduskunnan tietoon saatettu asetukset

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että eräiden Suomelle Yhdistynei-
den Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitus-
ten täyttämistä 29 päivänä joulukuuta 1967
annetun lain 2 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa on
eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapu-
nut sanotun lain nojalla 1 päivänä syyskuuta
1995 annettu

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvalli-
susneuvoston Ruandaa koskevaan päätökseen
perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun
asetuksen muuttamisesta.

Tämä asetukset on nyt saatettu eduskunnan tie-
toon jakamalla se edustajille.

Edustajaryhmien istumajärjestys

Ensimmäinen varapuhemies: Viime tiistaina pidetyssä ensimmäisessä täysistunnossa ilmoitettiin ed. Kuopan ja ed. Tennilän muodostaneen Vasemmistoryhmä-nimisen eduskuntaryhmän. Eduskunnan työjärjestyksen 7 §:n mukaan kansliatoimikunnan on tehtävä eduskunnalle ehdotus edustajaryhmien keskinäisestä istumajärjestyksestä täysistuntosalissa.

Tämän johdosta kansliatoimikunta ehdottaa eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1995 hyväksymää istumajärjestyksiä muutettavaksi siten, että Vasemmistoryhmän eduskuntaryhmä sijoitetaan puhemiehen korokkeelta katsottuna äärimmäiseksi vasemmalle Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän viereen.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Ala-Nissilä vapautusta Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Suomen Pankin tilintarkastajat

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Mikkola vapautusta Suomen Pankin varatilintarkastajan tehtävästä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Suomen Pankin tilintarkastajien täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia

varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että valiokunta kokoontuu tänään kello 14.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Lakivaliokunnan täydennysvaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on lakivaliokunnan täydennysvaali. Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka olen tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokunnan jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituksi on tullut ehdokaslistan mukaisesti lakivaliokuntaan jäseneksi ed. Krohn.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Lakialoite laiksi rintamasotilastunnuksesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 19/1995 vp (Puisto ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa lakialoitteessa ehdotetaan, että rintamasotilastunnus myönnettäisiin rintamasotilaille, joka on vuosien 1939—45 sotien aikana osallistunut puolustusvoimien joukoissa varsinaisiin sotateimiin reserviläisenä, nostomiehenä, vapaaehtoisena tai vakinaisessa palveluksessa olevana. Lakialoitteen mukaan rintamasotilaan tunnukseen ovat oikeutettuja vuonna 1926 syntyneet, jatkosodan loppuvaiheessa rintamaolosuhteisiin verrattavissa sotatehtävissä palvelleet veteraanit. Rintamatunnusta koskeva hakemus on ehdotuk-

sen mukaan tehtävä viimeistään 31 päivänä joulukuuta kuluvaa vuotta.

Viime valtiopäivien lopulla 149 kansanedustajaa allekirjoitti lakialoitteen, jossa ehdotettiin vuonna 26 syntyneille rintamasotilastunnusta. Vaalien läheisyyden vuoksi asia käsiteltiin erittäin pikaisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja se tavallaan raukesi. Tästä syystä lakialoite on nyt uusittu nimissäni, ja sen on allekirjoittanut enemmistö kansanedustajista.

Voimassa olevan asetuksen mukaan rintamasotilastunnuksen saadakseen sotilaan on täytyntä kuulua rintamavastuujoukkoihin ja toimia sen alueella tai kuulua ilmatorjunta- ja rannikkojoukkoihin. Ilmatorjunta- ja rannikkojoukot saattoivat olla pitkän matkan päässä varsinaisesta itärintamasta. Myös linnoitusrakentajat ovat saaneet tunnuksen. Muilta samalla seudulla koulutuskeskuksen kirjoissa tai komennustehtävissä palvelleilta rintamamiehiltä on tunnus evätty. Eri aselajeihin kuuluneet samanikäiset miehet ovat näin ollen joutuneet tunnuksen myöntämisen suhteen eriarvoiseen asemaan.

Varsinaisissa rintamatehtävissäkin toimineet miehet ovat monissa tapauksissa jääneet ilman tunnusta asiakirjojen puutteellisuuden vuoksi. Tämä koskee erityisesti sodan loppuvaiheita, jolloin vuonna 1926 syntyneet rintamamiehet olivat mukana taisteluissa. Asiakirjojen puutteellisuus saattaa johtua ylipäällikön määräyksestä välttää vuonna 26 syntyneiden käyttämistä sotatoimissa.

Erialaisten todisteiden ja todistajalausuntojen mukaan ikäluokkaa kuitenkin käytettiin tehtäviin, jotka erosivat täysin tavanomaisista asevelvollisten palvelutehtävistä. Nuoret suorittivat vaarallisten vankien, sotakarkureiden ja sotavankien vartiointia sekä sotatoimien kannalta tärkeiden varastojen vartiointeja. Koulutuskeskusten joukkoja käytettiin myös aseistettuina sotilaskarkureiden ja desanttien etsintään sekä kiinnioittamiseen. Osa koulutuskeskuksista sijaitsi sotatoimialueella, joten ikäluokan miehet olivat täydessä taisteluvalmiudessa.

Arvoisa puhemies! Nyt käsitteillä olevan lakialoitteen perusteella rintamatunnuksen piiriin tulisi enintään noin 10 000 miestä, ja kun huomioimme jatkuvan luonnollisen poistuman rintamamiestunnuksen saaneiden joukosta, lakialoitteen taloudellinen merkitys on vähäinen. Mutta vääryyden oikaisemisen kannalta lakialoitteen hyväksyminen on merkittävää. Toivon tälle lakialoitteelle nopeaa, asiallista ja myönteistä käsittelyä.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! Ed. Puiston esille ottama asia on ollut monissa yhteyksissä esillä ministeriössä, ja myöskin täällä eduskunnan suuressa salissa asiaa on sivuttu erään toisen lakialoitteen keskustelun yhteydessä. Tähän vuonna 26 syntyneiden ongelmaan liittyy paljon asioita, jotka vaativat kokonais selvitystä. Omalta osaltani olen STM:ssä nyt tekemässä selvitystä kaiken kaikkiaan veteraanien etuuksia koskevista ongelmista ja puutteista, ja työ on edennyt niin, että tässä syyskuun aikana kokoonnumme taas veteraanijärjestöjen kanssa asiaa pohtimaan. Tämä 26 syntyneiden ongelma on ollut esillä.

Yksi asia, jolla voitaisiin ratkaista ongelma, olisi se, että otetaan esille ne, joilla on sotilaspassi ja mietitään heille jonkinlaisen etuuden hankkimista. Rintamatunnuksen osaltahan myöntämisaika on jo umpeutunut, ja me joudumme miettimään nyt jotakin toisenlaista ratkaisua. Mutta kyseessä on tietynlainen kunniavelka, joka täytyy hoitaa jollakin järkevällä tavalla.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuten täällä on jo mainittukin, tämä kysymys rintamasotilastunnuksen myöntämisen laajentamisesta on ollut useankin otteeseen eduskunnassa esillä. Itse olen allekirjoittanut myös ed. Puiston tekemän lakialoitteen ja katson, että tämän lakialoitteen toteuttamisen avulla todellakin eri aselajeihin kuuluneet samanikäiset miehet, jotka nyt ovat tällä hetkellä eriarvoisessa asemassa, voitaisiin saattaa tasa-arvoisiksi.

Oikeastaan tämän aloitteen kohtalon kannalta on ratkaisevaa se, toimiiko parlamentarismi Suomessa vai ei. Tämän lakialoitteen on allekirjoittanut yli sata kansanedustajaa, joten tavallaan tämä lakialoite heijastaa eduskunnan enemmistön tahtoa. Mielenkiintoista on nähdä, millä tavalla hallitus tällä kertaa tulee joko hidastamaan tai peräti estämään tämän eduskunnan tahdon toteutumisen. Näinhän on tapahtunut aiemmin saman asian käsittelyn yhteydessä siitä huolimatta, että enemmistö kansanedustajista on ollut saman sisältöisen lakiesityksen kannalla.

Toivon, että hallitus ottaisi tällä kerralla vakavissaan tämän kansanedustajien tahdon ja ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin lakialoitteen toteuttamiseksi.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä asia tulee vielä kerran uudelleen esille. Niin kuin aloitteessa

todetaan, tämän kysymyksen ympärillä on monia ristiriitaisuuksia ja epäjohtonmukaisuuksia.

Yksi, jota tässä ei mainita, on sellainen, joka koskee rintamalinjojen lähellä siviilitehtävissä olleita nuoria henkilöitä, joiden kohdalla vallitsee sellainen epäoikeudenmukaisuus ja epätasa-arvoisuus, että rintamatunnuksen ovat saaneet tytöt ja naiset, jotka ovat olleet rintamalinjojen läheisellä alueella siviilitehtävissä, mutta samankäiset pojat tai silloiset nuoret miehet eivät tätä ole saaneet. Minusta tässä yhteydessä tämäkin ristiriitaisuus ja epäjohtonmukaisuus tulisi korjata.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puisto mainitsi, että viime eduskuntakaudella käsiteltiin saman sisältöisiä lakialoitteita sotilastunnuksen hyväksymisestä miinanraivaajille ja vuonna 26 syntyneille. Siinä yhteydessään tietysti lakialoitteet raukesivat, mutta sosiaali- ja terveysvaliokuntahan teki asiasta lausunnon ja lähetti sen sosiaali- ja terveysministeriöön edelleen selvittämistä varten. Oli hyvä kuulla ministeri Mönkäreeltä, että asiaa nyt hoidetaan ja selvitetään. Toivon, että asia pikaisesti ratkaistaan, kuitenkin yhdessä sotaveeraanineuvottelukunnan kanssa.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen, kun ministeri Mönkäre kertoi, että asiaa hoidetaan. Erittäin tärkeänä kuitenkin pidän sitä, että olemassa olevat muutkin todisteet ja lausunnot, jotka osoittavat silloisten nuorten miesten tehtävien laadun, huomioitaisiin vakavasti, ja samalla sitä, että myös järjestyneitten vuonna 26 syntyneiden sotatoimissa olleiden ääntä kuullaan, jotta pelkästään veteraanijärjestöjä ei kuulataisi. Muutoin johdetaan tilanne siihen, että tarvitsemme yhden veteraanijärjestön lisää, jotta heitä voitaisiin virallisesti kuulla.

Ed. K o i s t i n e n : Arvoisa puhemies! Todella toivoisi, että tämä niin kovin pitkään tätäkin salia puhuttanut ja ennen kaikkea vuonna 26 syntyneitä veteraaneja kiusannut asia nyt saataisiin loppuun. Yhtenä tähän vaikuttavana asiana voisi tuoda esille esimerkiksi sellaisen, että nyt ei ole vaaleja lähellä. Todella, kun nimissäni ollut lakialoite oli viime vaalikaudella sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltävänä, täällä istuvat viime vaalikauden parlamentaarikot varsin hyvin tietävät, mikä oli syynä siihen, että nahkapäätös tehtiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja

lähetettiin lausuma sosiaali- ja terveysministeriöön. Lausumassahan sanotaan, että sosiaali- ja terveysvaliokunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö palaa asiaan vuoden 1996 budjetin yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani haluan puuttua muutamiin tosiasioihin, miten asiaa on käsitelty tässä talossa, ja tuoda myös esille, missä laajuudessa asiasta on täällä keskusteltu. Asian takana on todella monta kertaa ollut kansanedustajien enemmistö, mutta parlamentarismi ei ole pelannut.

11.5.1989 ed. Perho jätti noin sadan edustajan allekirjoittaman kirjallisen kysymyksen ja sai vastauksen silloiselta sosiaali- ja terveysministeriltä, että asiaa tutkitaan pikaisesti ja hoidetaan kuntoon. Olemme nyt tässä pisteessä, jälleen tästä puhutaan, vaikka aina asiaa on hoidettu yli puoluerajojen.

1.6.1993 keräsimme eri puoleista 127 kansanedustajan nimet vetoomukseen, että asiaa hoidettaisiin kuntoon. Jätimme sen silloiselle sosiaali- ja terveysministerille, joka lupasi, että asiaa tutkitaan ja se hoidetaan lyhyessä ajassa. Olemme edelleen tässä pisteessä.

18.11.1994 ed. P. Leppänen jätti jälleen monien kymmenien edustajien allekirjoittaman kirjallisen kysymyksen, jolloin siihen tuli vastaus, että asiaa tutkitaan ja asiaan palataan. Ei mitään.

16.12.1994 jätettiin nimissäni ollut lakialoite, jossa oli 149 nimeä. Todella toivoimme silloin, että tällä vahvuudella saisimme asian loppuun. Ei ole ollut mitenkään helppoa hoitaa yhtä asiaa sillä tavalla, että se on noin kahdeksan vuotta pyörinyt käsiteltyä ja myös painamassa mieltä keskeneräisenä. Mutta, kuten alussa mainitsin, lakialoite ei tullut saliin mietintönä käsiteltäväksi, vaan siitä oli äänestetty valiokunnassa ja, kuten sanoin, se lähti lausumana sosiaali- ja terveysministeriölle. Kun vaalit olivat välissä, lakialoite kuoli.

Nyt 108 edustajaa on jälleen allekirjoittanut melkein saman sisältöisen lakialoitteen kuin vuonna 1994. Ed. Puiston nimissä 16.6.1995 jätetty lakialoite on nyt esillä. Tässä välissä jätin vielä myös, koska tiesin, että lakialoite tulee, toivomusaloitteen 12.4. kuluvaan vuotta.

Asian käsitteystä voidaan siis havaita, että asia on ollut esillä muinakin aikoina kuin vaalien alla. On meissä edustajissa sellaisiakin, jotka tekevät työtä muunkin kuin vaalien ja oman etunsa hyväksi. Jos asia sattuu jäämään vaalien alle, ei sen tarvitse sitä merkitä varsinkin, kun se on niin pitkään ollut käsiteltävänä.

Tässä välillä on myös vuonna 26 syntyneiden kanssa useita kertoja otettu yhteyttä eri ministeriöihin, he ovat käyneet sekä ministeriöissä että myös tässä talossa. He ovat saaneet lupauksia, että juhluvuoden kansallisena veteraanipäivänä tämä asia ratkeaa. Ei ole kuulunut mitään. Valtiovarainministeri antoi heille luvan, siinä oli lukuisa määrä veteraaneja mukana, että tässä taloudellisessa tilanteessa ja tässä maan konkursissa tämä ei enää meinaa mitään. Ei se myöskään tuottanut mitään tulosta. Eli ymmärtää hyvin sen mielialan, mikä näillä vuonna 26 syntyneillä veteraaneilla, jotka eivät saaneet tunnusta, on, kun heitä on palloeltu, heille on luvattu, heidät on aina käytännöllisesti katsoen heitetty ulos, kun ovat asiaansa ottaneet esille.

Kun he ovat tätä asiaansa hoitaneet, asiapaperinippu meilläkin edustajilla, jotka olemme olleet mukana tässä koko ajan, on paksu. Sieltä löytyy lausuntoja. Esimerkiksi eräästä 5.10.1993 valtioneuvostolle jätetystä lausunnosta suora lainaus: ”Me 26 ikäluokka olemme täysin tietoisia siitä, ettei syntymävuodella ole tunnuksen saamisen kanssa mitään tekemistä, ovathan jopa 12-vuotiaat sotapojatkin niitä saaneet. Mutta me 26 syntyneet olemme se yhtenäinen ryhmä, sodan nuorin aseisiin kutsuttu, joka on jäänyt asetuksen sanamuodon vuoksi väliinpuotoajaksi.”

Tässä yhteydessä haluan poiketa tekstistä ja muistuttaa ennen kaikkea vanhempia parlamentaarikkoja siitä, että kun tämä asia oli vuosia sitten täällä käsittelyssä ja esillä, silloin sanottiin, ettei tätä tarvitse tuoda tähän saliin eikä se tarvitse lain muutosta, vaan se hoidetaan asetuksen muutoksella. Eipä mennyt, eipä muuttunut.

Lainauksen jatkuu: ”Ja kuitenkin nämä 26 syntyneet ovat osallistuneet vastaaviin sotatoimiin kotirintamalla koulutuskeskusten kirjoissa tai komennustehtävissä. Noin 23 prosenttia meistä on saanut tunnuksen palvelusta sotatoimialueella.”

Edelleen lainaus toisesta heidän lausumastaan: ”On todettava, että ikäluokkaa käytettiin tehtäviin, jotka eroavat täysin tavanomaisista asevelvollisten palvelutehtävistä. He suorittivat vaarallisten vankien, sotakarkureitten ja sotavankien vartiointia.” — Nämä sotakarkurit kirjallisten tietojen mukaan, muittenkin kuin 26 syntyneiden mukaan, olivat ensimmäisistä kiinniottajista päässeet läpi tänne pitkälle sisä-Suomeen ja sitten nämä 26 syntyneet pojat ovat olleet heitä ottamassa kiinni ja vartioimassa. — ”Myöskin sotatoimien kannalta tärkeitten varastojen vartiointi oli heillä. Koulutuskeskuksen

joukkoja käytettiin aseistettuina sotilaskarkurien ja desanttien etsintään ja kiinniottamiseen. Osa koulutuskeskuksista sijaitsi sotatoimialueella, jolloin ikäluokkamme miehet osallistuivat yhdessä linnoitusjoukkojen kanssa taisteluhau-tojen kaivamiseen ym. linnoitustöihin ja olivat täydessä taisteluvalmiudessa.”

Tunnusten myöntämisen kohdalla on todettu sellaisiakin epäohdonmukaisuuksia, että esimerkiksi samalla alueella olleista is-joukoista nämä ovat saaneet tunnuksen, mutta samoissa valmiuksissa samoilla alueilla olleet vuonna 26 syntyneet asevelvolliset eivät ole saaneet tunnusta, kuten ed. Puisto omassa puheenvuorossaan mainitsi.

Edelleen he huomauttavat, että jotkut koulutuskeskusten sotapäiväkirjoista on kirjoitettu mainitsematta koulutuskeskuksen todellisia tapahtumia kesällä 1944. Tässä yhteydessä on myöskin tullut ilmi sekä vuonna 26 syntyneiden että muitten taholta kirjallisina todisteina, että silloinen ylipäällikkö on halunnut suojella varsinaisista sotatoimista, rintamatoimista näitä nuoria poikia, ja sen takia heidät on jätetty kirjaamatta. Nythän vuonna 26 syntyneiden rintamatusasiassa esteenä on ollut se, ettei löydy niitä mainintoja mistään. Mutta kirjaamatta jättäminen on tavallaan ylipäällikön käskyn mukaisesti tehty koulutuskeskuksissa, eikä tämä ole vuonna 26 syntyneiden syy. Se on tullut heillekin yllätyksenä, että näitä merkintöjä ei löydy.

Kansaneläkelaitoksesta saatujen tietojen mukaan on tunnuksen saajia vuonna 26 syntyneiden ikäluokassa hieman yli 5 000 miestä. Tänä aamuna Kelasta saatujen tietojen mukaan vuonna 26 syntyneitä veteraaneja on 5 046. Koko miespuolisen väestön määrä ikäluokassa oli vuoden 94 lopussa 19 634 eli vuonna 26 syntyneiden osalta tunnusprosentti oli 25,7, kun vanhempien, esimerkiksi vuosina 17—23 syntyneiden osalta se oli vähän yli 90, ja vuosina 1909—16 sekä vuonna 25 syntyneiden osaltakin runsaasti yli 80 prosenttia. Nämä ovat tämän aamun Kelan tietoja.

Hallituksen esityksessä n:o 186/1970 vp eduskunnalle laiksi rintamasotilaseläkkeeksi ym. laeiksi on todettu: ”Arvion mukaan rintamasotilaseläkkeen saajia olisi lain voimaantulovaiheessa noin 85 000, ja siitä johtuvat kustannukset, jotka korvattaisiin valtion varoista, aluksi noin 60—70 miljoonaa markkaa vuodessa. Kustannusten lasketaan nousevan nykytason mukaan mitattuina vuoteen 1980 mennessä 80—90 miljoonaan markkaan, jolloin ne olisivat korkeimmillaan.”

Sosiaali- ja terveystieteiden 27.1.1992 päivätyssä muistiossa on todettu muun ohella seuraavaa: ”Käytyjen sotien ankaruuden vuoksi rintamaveteraaneja on paljon, tällä hetkellä noin 270 000, ja heidän erikoisetuutensa, varsinkin eläke-etuudet, kysyvät vielä pitkään runsaasti voimavaroja.” Kun verrataan näitä lukuja keskenään, 85 000:ta ja STM:n muistion 270 000:ta, ero on melkoinen. Kun veteraanitunnus on puolustusministeriöltä saatujen tietojen mukaan myönnetty noin 400 000 miehelle, on pakko todeta, että alkuperäinen arvio 85 000 on tullut melkoisessa määrin ylitetyksi. Onko kysymys alkuperäisestä virhearviosta vai tunnusasioitten käsittelyssä tapahtuneesta vesittymisestä?

Arvoisa puhemies! Ed. Lamminen, joka on ollut yksi aktiivisimmista edustajista tämän asian käsittelyn yhteydessä, muita aktiivisia unohtamatta, sanoi keväällä, kun käsiteltiin lakialoitetta miinanraivaajista ed. Paasion aloitteena: ”Toivottavasti tämä asia saadaan pois päiväjärjestyksestä. Tätä asiaa on palloeltu yli kahdeksan vuotta. Jo vanhassa systeemissä, kun rintamatunnuksia on jaettu, on tapahtunut tiettyjä heikkouksia. Jo päivän tai kaksikin päivää sotatoimialueella ollut on oikeutettu saamaan rintamatunnuksen, kun taas vastaavasti paljon vaarallisempaa työtä tehnyt ei ole rintamatunnusta saanut. Otettakoon nämä kaksi ryhmää huomioon erillisryhminä, jotka ovat tehneet isänmaan hyväksi työtä.”

Samalla tavalla kuin ed. Puisto toivon, että asia käsitellään ripeästi sosiaali- ja terveystieteiden eduskunnassa, sieltä tulee mietintö, ja kuten ministeri Mönkäre sanoi, tämä kunniavelka hoidetaan pois.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Koistin puheenvuoroon viitaten ja aikaisempiinkin asiaa pitää myös käsitellä hiukan parlamentarismien kannalta. Toimiiko parlamentarismi tässä talossa ja onko se toiminut? Kun eduskunnan selkeä enemmistö allekirjoittaa lakialoitteen ja tästä huolimatta se ei kuitenkaan toimeenpanovallan toimesta etene vaan se pysähtyy, todella voi kysyä, missä on syy.

Tällä hetkellä on toki mahdollisuus katsoa asia uudelleen uuden toimeenpanovallan vinkkeleistä, näkökulmasta. Mutta joka tapauksessa mainittu asia ei ole ainut, joka ei ole edennyt eduskunnassa kuluneiden eduskuntakausien aikana huolimatta siitä, että lakialoitteen takana on enemmistö edustajista.

Kunniavelan täyttämällä on todella kiire,

ikäluokka 1926 täyttää 70 vuotta vuonna 1996, ja heitä on todella aina vähemmän ja vähemmän keskuudessamme, niin kuin yleensäkin on sotaa käyneen sukupolven kohdalla. Omalta puoleltani toivon ja edellytän, että asia käsitellään todella parlamentarismien edellyttämällä tavalla.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Kun ed. Tiusanen ja eräät muutkin ovat olleet huolestuneita parlamentarismien tilasta, nythän meillä on todella parlamentaarisesti vahva hallitus, 3/4 eduskunnan voimavaroista tukee vahvasti ja vankasti hallituksen tosin epäoikeudenmukaisia toimia. Nyt hallituksella olisi mahdollisuus edes tässä yhdessä asiassa osoittaa sosiaalista luonnettaan ja viedä tämä asia päätökseen.

Kun yhdeksättä vuotta minäkin eduskunnassa olen, niin olen havainnut, että täällä täytyy aina olla jokin kiertokalu, joka täällä kulkee vuodesta toiseen. Joskus on Lehmänkurrin tien määräraha pari miljoonaa markkaa, ja toinen niistä on tämä rintamasotilastunnus. Erona niillä on vain onneksi se, että kun puhutaan Lehmänkurrin tiestä ja ehdotetaan määrärahaa, niin täällä tulee naurunremakka, ja kun puhutaan tästä asiasta, joista nyt on kysymys, sen verran sivistyneitä me olemme, että emme sentään ryhdy asialle nauramaan.

Vuonna 26 syntyneiden tilanne tässä mielessä on ongelmallinen monessakin suhteessa. Toki raja on vedettävä johonkin, ja tiedetään, että jos vuonna 26 syntyneille myönnetään rintamasotilastunnus, siinä tulee mukana sellaisiakin, jotka eivät perinteisesti täytä sitä kriteeriä, joka rintamasotilastunnukselle aikoinaan on annettu. Mutta toisaalta jää paljon ihmisiä, paljon veteraaneja tunnuksen antamien vähäisten hyötyjen ulkopuolelle, sellaisia veteraaneja, joille nämä edut kuuluisivat. Sen vuoksi olisi luonnollisesti parempi, että tämä kiertokaluna kuljettaminen eduskunnassa lopetettaisiin ja että hallitus ryhtyisi asiassa toimiin ja asia hoidettaisiin aloitteen edellyttämällä tavalla.

Meistä varmasti moni on käynyt tutkimassa tai tutkituttamassa sota-arkistoja, kun tällaiset vuonna 26 syntyneet ovat pyytäneet apua sen seikan todistamiseksi, että he olivat lain tarkoitamalla sotatoimialueella ja sellaisissa tehtävissä. Itsekin olen useita kertoja ollut tällaisessa mukana, ja hyvin harvassa tapauksessa on onnistuttu todistamaan, että näin on ollut. Monta kertaa on ollut sillä tavalla, että veteraani, vuonna 26 syntynyt, ilmoittaa todisteenaan jonkun vanhan veteraaniveljen, jolta voidaan kysyä, joka on saa-

nut rintamatunnuksen, että hän on ollut samoissa tehtävissä. Veteraaniveli on jo kuollut, ja näin ollen todistelua ei ole tästä asiasta syntynyt. Mutta jo se, että kansanedustajat joutuvat sota-arkistosta näitä asioita penkomaan, sekin on jollakin tavalla naurettavaa. Tehtäisiin kerralla tämä vuonna 26 syntyneiden asia selväksi. Se on varmasti meidän kaikkien kansanedustajien toive.

Täällä ei ole ollut yhtään poikkipuolista puhetta, ja minä ymmärrän, niin kuin ed. Tiusanen nyt parlamentarismista puhui, että jos asiassa ei synny mitään jatkoliikettä, ei parlamentarismista voi sitten puhua. Se on ihan selvä asia sellais-tenkin mielestä, jotka tuntevat parlamentarism-
in paremmin kuin minä.

Eräs asia kuitenkin, joka on ollut tietyllä tavalla minunkin ajatuksissani piikkinä lihassa, on veteraanijärjestöjen nuiva suhtautuminen vuonna 26 syntyneisiin. Ne ovat aika systemaattisesti vastustaneet sitä, että vuonna 26 syntyneistä nyt sattuisi joku sellainen, joka ei ole ollut sotatoimi-alueella, pääsemään rintamatunnuksen piiriin. Ne ovat niin mustasukkaisesti etuaan varjelleet, että ovat katsoneet aiheelliseksi käsitykseni mukaan toistuvasti vastustaa asian toteuttamista. Veteraanijärjestöjen pitäisi näiden vuosikymmenien jälkeen katsoa itseään peilistä ja nähdä asia toisessa valossa. Ei sillä ole merkitystä, jos siellä tulee joku sellainenkin mukaan, joka ei ole sitä perusteellisesti ansainnut. Tärkeintä on se, että ne, jotka joutuvat kärsimään vääryyttä, jotka ovat olleet rintamasotilastunnukseen oikeuttavissa tehtävissä, pääsevät siihen mukaan, vaikka siinä tulisi joku ansiotonkin. Yhteiskunnassa joka tapauksessa käy asioissa aina vähän tällä tavalla.

Ed. Paasio: Arvoisa puhemies! Yhdyn kaikkeen tästä asiasta sanottuun paitsi ed. Aittoniemen puheenvuoron siihen osaan, jossa arvioitiin hallituksen toimintaa. Mutta vakavasti puhuen tämä asia uhkaa aina sillä tavalla siirtyä, että kun kaikkea sitä problematiikkaa, joka liittyy asiaan, ei voida ratkaista kerralla, silloin ei ratkaista mitään asioita. Tässä suhteessa virkakoneistolta voisi edellyttää suurempaa joustavuutta.

Viittaan tässä yhteydessä myös siihen laki-aloitteeseen, johon ministeri Mönkärekin viittasi, joka koski niitten henkilöitten tunnusta, joitten sota jatkui silloin, kun se oli muitten osalta päättynyt. Tarkoitin miinanraivaajia, jotka olivat sodanomaisissa olosuhteissa pitkän aikaa sen jälkeen, kun muut jo tekivät rauhantöitä ja jäl-

leenrakensivat maata omalta osaltaan. He turvasivat sen, että se muun muassa ulkomaankaupan kohdalta on mahdollista.

Tässä mielessä, arvoisa puhemies, pyysin puheenvuoron, että olisi kovin hyvä, jos ja kun valiokunta aloitteen ottaa, ellei hallitus esityksineen ehdi ensin, että se voisi käsitellä nämä aloitteet yhdessä, koska ne hyvin läheltä sivuavat toisiaan ja eduskunta voisi todella lopettaa sen kiertokulun, johon ed. Aittoniemikin viittasi, että tämän tyyppinen ikuisuusasia, jossa ei ole kysymys siitä, ettei eduskunnan hyvin suuren enemmistön tahto olisi yhdenmukainen, voitaisiin saada päätökseen.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! En halua toistaa paljon esille tuotuja perusteluja asian oikaisemiseksi. Kysymyshän ei ole suinkaan suuresta rahasta nyt vaan tärkeästä periaatteesta ja oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta. Viittaan ed. Koistisen ansiokkaaseen puheenvuoroon kaikkienkin perustelujen osalta.

Ministeri Mönkäre, joka valitettavasti on nyt lähtenyt pois, toi esille, että sosiaali- ja terveysministeriössä laadittaisiin jälleen kerran joitakin selvityksiä siitä, tulisiko, ja jos tulisi, millä tavalla tämä asia korjata. Minä voin vakuuttaa, koska tunnen asiaa jonkin verran myös sosiaali- ja terveysministeriön puolesta, että selvityksiä on jo riittävästi. Niitä on luullakseni jopa liikaa. Tällainen oikea menettelytapa asian hoitamisessa olisi mielestäni se, että ministeri Mönkäre heti maanantaina ilmoittaisi asianomaiselle lakia valmistelevalle virkamiehelle, että eduskunnan enemmistön selkeä tahto on, että asia esitetyllä tavalla hoidetaan, ja että hän antaisi tälle ministeriön virkamiehelle valmistelutehtävän lakiesityksen valmistelemiseksi. Varmasti vajaassa viikossa, niin paljon selvityksiä on, tuo virkamies pystyisi eduskunnan tahtoman lakiesityksen kirjoittamaan, ja silloin tästä asiasta päästäisiin, koska niin kuin huomaan, tämä on laidasta laitaan eduskunnan poliittisenkin kentän laaja tahto. Yli sata on allekirjoittanut aloitteen, ja uskon, että loputkaan, jotka eivät ole allekirjoittaneet, eivät ole tätä vastaan.

Korostaisin edelleenkin, että kysymyshän ei ole niinkään rahasta vaan tärkeästä periaatteesta, oikeudenmukaisuudesta. Kysymys on myös ennen kaikkea tasa-arvosta. Joku, muistaakseni ed. Korkeaaja, puhui siitä, että tässä on kysymys miesten tasa-arvosta naisiin nähden, koska naisille on tunnus tähänkin saakka myönnetty lievemmillä indikaatioilla kuin miehille.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Ed. Ryhänen on aivan oikeassa todetessaan, että selvityksiä on tehty riittävästi ja itse asiassa uusien selvitysten taakse menijät saattavat haitata ja jopa estää sen, että aloite toteutuisi käytännössä. Jotta asiaan tulisi lisää ikään kuin aikaperspektiiviä, toteaisin, että ei vain viime kaudella tehty saman sisältöisiä aloitteita. Olen ollut tässä talossa työssä 20 vuotta ja muistan, että sama kysymys on ollut 20 vuoden ajan koko ajan käsittelyssä ja aina on selvitetty. Joka vuosi on selvitetty. Selvitykset ovat valmistuneet, mutta minkäänlaista tulosta ei ole tullut.

Kun ed. Paasio otti oman aloitteensa sodan jälkeen miinanraivaustyöhön osallistuneiden liittämistä rintamasotilastunnuksen piiriin, olen allekirjoittanut myös hänen aloitteensa. Myös tämä on tässä talossa ollut käsittelyssä tavattoman pitkän aikaa. Siksi pelkään, että ministeri Mönkäreen jälleen toistama käsitys siitä, että tämä vaatii lisäselvityksiä, käytännössä merkitsee sitä, että eduskunnan enemmistön tahto tullaan jälleen hautaamaan uusiin selvityksiin.

Ed. K o i s t i n e n : Rouva puhemies! Voin täysin yhtyä ed. Laakson käsitykseen siitä, että selvityksiä tehdään tekosyynä. Niitten taakse on hyvä mennä ja mennä myös sivupuolille. Sanon tällä tavalla. Pääasia jää jälleen huomioimatta. Minusta on nyt aika tämän talon ja tämän salin miettiä sitä, onko meillä peruutuspäivää olemassa eli sitä, että me kykenemme joskus vetämään asian takaisin ja kunniavelan maksamaan. Meillä on nyt erinomainen kohta tämän asian kohdalla tehdä oikeudenmukaisuutta ihmisille, jotka eivät paljoa pyydä.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Yhdyn osaltani siihen, minkä ed. Paasio totesi, että miinanraivaajien tunnusasia pitäisi käsitellä tässä yhteydessä. Onhan niin, että rintamasotilastunnuksesta annetusta asetuksesta on unohdettu miinanraivaus sotatoimena pois. Ylipäällikkö Mannerheimhan myönsi esimerkiksi miinanraivaajille muun muassa vapaudenristin ansioista sodassa, ja raivauksissa kaatuneet aikoinaan haudattiin myös sankarihautoihin. Mielestäni se voidaan tässä yhteydessä hyvin pitkälle rinnastaa yleensä sotaveteraaneihin ja todellakin pitäisi tässä yhteydessä myös tämä asia hoitaa.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Olen ilmeisesti ainoa täällä eduskunnassa, jolla rintamasotilastunnuksen on. Vaikka eduskunnan enemmistö

nyt näyttää olevan ajamassa tätä asiaa, jossa ilmeisesti haluttaisiin tunnuksia niillekin, jotka eivät varsinaisesti ole olleet sotatoimialueella, minusta pitäisi kuulla aika tarkasti sotaveteraanijärjestöjä asiassa, koska niillä pitäisi kuitenkin olla oikea käsitys asioista. Kun kansanedustajat ovat huomattavasti nuorempaa ikäluokkaa, he eivät ehkä enää tunne asioita niin tarkasti. Minusta hallituksen pitäisi kuitenkin ottaa huomioon sekkin asia, mitä mieltä sotaveteraanijärjestöt ovat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden osastoon.

3) Lakialoite laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 2 §:n ja kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 20/1995 vp (Jääskeläinen ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden osastoon.

Keskustelu:

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteen sisältö on lyhyesti sen kaltainen, että henkilöille, joille on maksettu kotihoidon tukea, nämä kuukaudet ja vuodet laskettaisiin myös eläkettä kerryttäväksi ajaksi.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton linjana on ollut se, että lasten päivähoitossa vaihtoehdot turvattaisiin mahdollisimman hyvin. Uskoisin, että tämä on varsin yleisesti laajasti hyväksytty periaate myös tänä päivänä yhteiskunnassa, vaikkakin tiedämme, että hallitus on nyt heikentämässä eräitä osioita tästä vaihtoehdorepertuaarista.

On julkinen salaisuus, että kotona tehdyn hoitotyön aika heikentää kansalaisen eläketurvaa ainakin siltä ajalta, kun normaali 11 kuukauden aika on ohitettu. Sen jälkeiset kotonaolovuodet heikentävät eläkeoikeutta. Tähän astihan asia on hoitunut käytännössä niin, että jos katsomme ikäluokkia, ikäpolvia taaksepäin, monet heistä, jotka ovat tehneet hoitotyötä kotona, ovat saaneet eläketurvansa kansaneläkkeenä ja lisäosana. Hyvä, että ovat saaneet, mutta tuo tapa ei ehkä ole ollut ihan oikeudenmukainen ajatellen

sitä, että toiset ovat voineet saada sen työeläkkeen muodossa.

On siis kysymys lyhyesti sanottuna tasa-arvon lisäämisestä, tasa-arvon lisäämisestä nimenomaan taloudellisissa kysymyksissä. Mehän tiedämme, että tasa-arvo juuri talousasioissa on kaikkein vaikein toteutettavaksi tai kaikkein vaikein uskottavaksi ja muutettavaksi.

Tämä aloite, jonka kristillisen liiton ryhmä on laajasti allekirjoittanut, on puheenvuoro niihin eläkekehittelyihin, joita meillä tässä tasavallassa on joka tapauksessa esillä. Aloite ei juurikaan aiheuttaisi lisäkustannuksia, koska sen perusteissa selkeästi sanotaan, että jotakin otettaisiin meidän etuoikeutettujen, usein juuri miesten, hyvin palkattujen, eduista, niin että tasattaisiin meidän etujamme niille, jotka ovat tekemässä välttämätöntä huoltotyötä kotona.

Lyhyesti sanottuna kyse on siis eläkkeeseen oikeuttavien ikävuosien, työvuosien kerryttämisestä. Toivon, että tämä aloite siinä keskustelussa, jota nyt eläkkeistä käydään lähikuukausina ja vuosina, otetaan myös vakavasti huomioon.

Ed. Krohn: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Ed. Jouko Jääskeläisen aloitteessa kiinnitetään mielestäni erittäin tärkeään seikkaan huomiota. Haluaisin yhden lyhyen näkökulman tuoda samaan seikkaan esille, eli kuka maksaa kotona olevan kaikki kustannukset ja miten turvataan sen puolison oikeusturva myöhemmissä elämänvaiheissa, joka silloin, kun lapset ovat pieniä, valitsee kotona olemisen.

Haluaisin esitellä lyhyesti Saksan mallin. Saksassahan yhteistaakka on jaettu siten, että kun toinen puoliso, usein siis mies, on työelämässä ja

toinen puoliso on kotona, miehen eläkekertymä jaetaan näiden molempien puolisoitten kesken. Tämähän ei perheen kokonaisvarallisuutta lisää samalla tavalla kuin ed. Jouko Jääskeläisen ehdotuksessa, missä koko yhteisvastuu jaettaisiin kaikkien kansalaisten kesken. Saksan mallissa tulee turvatuksi minusta erittäin olennainen asia eli kotiin jääneen puolison taloudellinen turva avioerotilanteessa. Kotinhoidon tukitapauksissahan suuri vaara on se, että ihminen luottavaisin mielin ajattelee sen hetkistä lapsensa parasta ja myöhemmin elämänvaiheessa voi olla puilla paljailta. Tämä seikka tulisi silloin tällaisessa mallissa ratkaistua, jossa puolison eläketurva jaettaisiin tosiasiallisesti molempien puolisoitten kesken, vaikka vain toinen kävisi kodin ulkopuolella töissä. Sinänsä tähän asiaan huomion kiinnittäminen on mielestäni erittäin tärkeitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

